

KOMISJA LITUANISTYCZNA PRZY KOMITECIE NAUK HISTORYCZNYCH
POLSKIEJ AKADEMII NAUK

ROCZNIK LITUANISTYCZNY

TOM 6
ROK 2020

INSTYTUT HISTORII POLSKIEJ AKADEMII NAUK

ROCZNIK LITUANISTYCZNY

TOM 6
ROK 2020

Pismo wydawane i współfinansowane przez
Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla Polskiej Akademii Nauk
Katedrę Historii Ustroju i Prawa Polskiego WPIA Uniwersytetu Warszawskiego
Wydział Historii Uniwersytetu Warszawskiego

KOMISJA LITUANISTYCZNA PRZY KOMITECIE NAUK HISTORYCZNYCH
POLSKIEJ AKADEMII NAUK

ROCZNIK LITUANISTYCZNY

TOM 6
ROK 2020

INSTYTUT HISTORII POLSKIEJ AKADEMII NAUK
WARSZAWA 2020

REDAKCJA

Urszula Augustyniak (Uniwersytet Warszawski), Konrad Bobiatyński (Uniwersytet Warszawski), Andrzej Buczyło – sekretarz redakcji (IH PAN, Warszawa), Joanna Kunigielis – sekretarz redakcji (IH PAN, Warszawa), Jakub Niedźwiedź (Uniwersytet Jagielloński), Andrzej Rachuba (IH PAN, Warszawa), Andrzej Zakrzewski – redaktor (Uniwersytet Warszawski)

RADA NAUKOWA

Marek Ferenc (Uniwersytet Jagielloński), David Frick (Uniwersytet Kalifornijski w Berkeley), Karin Friedrich (Uniwersytet w Aberdeen), Robert Frost (Uniwersytet w Aberdeen), Zigmantas Kiaupa (Litewska Akademia Nauk), Margarita Korzo (Instytut Filozofii Rosyjskiej Akademii Nauk, Moskwa), Mathias Niendorf (Uniwersytet w Greifswaldzie), Rimvydas Petrauskas (Uniwersytet Wileński), Krzysztof Pietkiewicz (UAM, Poznań), Andrej Radaman (Narodowa Akademia Nauk Białorusi), Natalia Starczenko (Narodowa Akademia Nauk Ukrainy), Henryk Wisner – przewodniczący (IH PAN, Warszawa)

RECENZENCI

Dariusz Antanavičius (Instytut Historii Litwy, Wilno), Sławomir Augustewicz (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski), Mariusz Balcerek (Książnica Kopernikańska w Toruniu), Aleksander Bołdyrew (Uniwersytet Łódzki), Krzysztof Buchowski (Uniwersytet w Białymstoku), Aliaksandr Doŭnar (Instytut Historii Narodowej Akademii Nauk Białorusi), Bogusław Dybaś (IH PAN, UMK, Toruń), Marek Ferenc (Uniwersytet Jagielloński), Joanna Gierowska-Kałuża (IH PAN), Jan Jurkiewicz (UAM, Poznań), Adrian Jusupović (IH PAN), Beata Kałęba (Uniwersytet Jagielloński), Piotr Kołodziejczak (UMK, Toruń), Jolanta Kowal (Uniwersytet Rzeszowski), Karol Mazur (Muzeum Powstania Warszawskiego), Dorota Michaluk (UMK, Toruń), Tomasz Mleczek (Muzeum Zamek Królewski w Warszawie), Adam Moniuszko (Uniwersytet Warszawski), Elżbieta Nowosielska (IH PAN), Adam Perłakowski (Uniwersytet Jagielloński), Mariusz Sawicki (Uniwersytet Opolski), Aliaksiej Szalaŭda (Instytut Historii Narodowej Akademii Nauk Białorusi), Krystyna Szelągowska (Uniwersytet w Białymstoku), Anna Ziemlewska (Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie)

ADRES REDAKCJI

Instytut Historii PAN
Rynek Starego Miasta 29/31
00-272 Warszawa
tel. (48 22) 831 02 61, fax (48 22) 831 36 42
e-mail: roczniklituanistyczny@ihpan.edu.pl
<http://www.rl-ihpan.edu.pl>

Czasopismo recenzowane

Wersja elektroniczna jest wersją referencyjną czasopisma
Tomy w formacie pdf znajdują się na stronie internetowej: <http://www.rl-ihpan.edu.pl>

e-ISSN 2450-8454

p-ISSN 2450-8446

© Copyright by Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla Polskiej Akademii Nauk, Warszawa 2020

Publikacja dotowana ze środków publicznych Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego

Redakcja językowa
Jolanta Rudzińska

Redakcja tekstu w jęz. rosyjskim
Agnieszka Pospiszil

Tłumaczenia streszczeń
Grażyna Waluga

Druk i oprawa: Fabryka Druku

Spis treści

STUDIA

- Eugenijus Saviščevas**, Sądy starostów generalnych żmudzkich (druga połowa XV – pierwsza połowa XVI w.) 7
The Court of the Elders of Samogitia (the Second Half of the Fifteenth – the First Half of the Sixteenth Century)
- Anna Pytasz-Kołodziejczyk**, Badania nad zarządem i eksploatacją zasobów wodnych domeny wielkooksiążęcej w Wielkim Księstwie Litewskim w świetle wydanych akt Metryki Litewskiej (do końca XVI w.) 33
Research on the Management and Exploitation of the Grand-Ducal Domain Water Resources in the Grand Duchy of Lithuania in the Light of Issued Acts of the Lithuanian Metrica (until the End of the Sixteenth Century)
- Aliaksandr Kazakou**, Wojsko Wielkiego Księstwa Litewskiego w epoce bitwy pod Klekiem 55
The Grand Duchy of Lithuania Troops in Times of the Battle of Kletsk
- Raimonda Ragauskienė**, Kiedy poglądy religijne stają się nieważne: medycy protestantów Mikołaja Radziwiłła „Czarnego” (1515–1565) i Radziwiłłów na Birżach i Dubinkach 77
When Religious Views Become Irrelevant. The Physicians of the Protestants – Mikołaj the Black Radziwiłł (1515–1565) and the Biržai-Dubingiai Line of the Radziwiłł Family
- Witalij Michałowski**, Posłowie ruskich województw Korony na sejmie lubelskim w styczniu–lutym 1569 roku 95
Envoys of the Ruthenian Voivodeships of the Crown to the Lublin Sejm in January and February 1569
- Uładzimir Padalinski**, „Niech to każdy obaczy jeśli Litwa małą krzywdę, żal, despekt i wzgardą ma od Polaków”: epizod sporu między Litwą a Koroną Polską o Inflanty 121
“Let Everyone see that Lithuania has Harm, Regret, Offence, and Contempt from the Poles”: an Episode of a Dispute between the Grand Duchy of Lithuania and the Polish Kingdom over Livonia
- Andrzej Gaca, Hubert Bąk**, Unia kalmarska a unie polsko-litewskie – kilka uwag na temat ich początków i potrzeby kontynuacji badań porównawczych obu związków państwowych 135
The Kalmar Union and the Polish-Lithuanian Unions – Some Remarks on Their Beginnings and the Need for Continued Comparative Research on the Both State Unions

Sławomir Karp , W cieniu długów, sąsiedzkich sporów, zajazdów i procesów. Obraz Chryzostoma Karpia (1650–1714), posesjonata z powiatu słonimskiego	167
<i>In the Shadow of the Debts, Neighbourly Disputes, Forays, and Lawsuits. The Image of Chryzostom Karp (1650–1714), a Landowner from the Slonim County</i>	
Tamara Bairašauskaitė , Kilka uwag o życiu i twórczości Jerzego Ręczyńskiego, autora poematu <i>Dziewica Litwy Emilia Plater</i>	197
<i>Some Remarks on the Life and Works of Jerzy Ręczyński, the Author of the Poem “Dziewica Litwy Emilia Plater”</i>	
Rimantas Miknys , Czy naprawdę unia została wykreślona z projektów Litwy nowoczesnej w końcu XIX – na początku XX wieku?	221
<i>Was the Union Really Erased from the Modern Lithuanian Statehood Projects in the Late Nineteenth – Early Twentieth Centuries?</i>	
Василий Воронин , Места памяти Полоцка: на перекрестках культурных традиций	235
<i>Polotsk’s Sites of Remembrance: at the Crossroads of Cultural Traditions</i>	

M A T E R I A Ł Y

Andrzej Grzegorz Przepiórka, Karol Żojdź , Dwa komputy wojska Wielkiego Księstwa Litewskiego z pierwszej połowy 1615 roku	267
<i>Two Military Registers of the Grand Duchy of Lithuania Troops from the First Half of 1615</i>	

R E C E N Z J E

<i>Spojrzenie z japońskiej perspektywy. Historia Białorusi i Litwy w badaniach profesora Makoto Hayasaki (Jan Jurkiewicz)</i>	287
Jonas Drungilas, <i>Erelio lokio guolyje. Lenkų bajorai Žemaitijoje XVI–XVIII a.: migracija, kalba, atmintis</i> (Grzegorz Błaszczuk)	296
Ewa Cherner, <i>Słownik biograficzny duchownych ewangelicko-reformowanych. Jednota Litewska i Jednota Wileńska 1815–1939</i> (Grzegorz Michalak)	301

I N M E M O R I A M

Mečislovas Jučas (26 IV 1926 – 6 XI 2019) (<i>Henryk Wisner</i>)	305
Edvardas Gudavičius (6 IX 1929 – 27 I 2020), historyk, historiozof, inżynier (<i>Grzegorz Błaszczuk</i>)	307
Nagroda „Rocznika Lituanistycznego” za rok 2020	313
Wykaz skrótów	315

Nagroda „Rocznika Lituanistycznego” za rok 2020

Nagrodę otrzymywać mają – w założeniu – autorki i autorzy najlepszych prac wydanych między kolejnymi jesiennymi konferencjami Komisji Lituanistycznej Komitetu Nauk Historycznych PAN albo badacze wykazujący się poważnym dorobkiem – za całokształt twórczości. Jej wręczenie będzie się odbywało na początku corocznej jesiennej konferencji.

Nagrodę „Rocznika” za rok 2020 otrzymał dr Edmundas Rimša (Instytut Historii Litwy) za całokształt twórczości: fundamentalne prace dotyczące heraldyki i sfragistyki Wielkiego Księstwa Litewskiego.

Przyznanie nagrody – składającej się nie tylko z dyplomu – możliwe było dzięki łaskawości Fundacji Trzy Trąby.

Wykaz skrótów

- AGAD – Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie (Central Archives of Historical Records in Warsaw)
- APZIR – Archiwum Polityki Zagranicznej Imperium Rosyjskiego w Moskwie (Архив внешней политики Российской империи / Archive of the Foreign Policy of the Russian Empire)
- AR – Archiwum Warszawskie Radziwiłłów (Warsaw Archive of Radziwiłł Family)
- BCz – Biblioteka Książąt Czartoryskich w Krakowie (The Princes Czartoryski Library and Archive in Krakow)
- BJ – Biblioteka Jagiellońska w Krakowie (Jagiellonian Library in Krakow)
- BK – Biblioteka Kórnicka Polskiej Akademii Nauk
- BN – Biblioteka Narodowa w Warszawie (National Library in Warsaw)
- BOZ – Biblioteka Ordynacji Zamojskiej (The Zamoyski Family Library)
- BPAU i PAN – Biblioteka Naukowa Polskiej Akademii Umiejętności i Polskiej Akademii Nauk w Krakowie (The Scientific Library of the Polish Academy of Arts and Sciences and of the Polish Academy of Sciences in Krakow)
- BUW – Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie (University of Warsaw Library)
- CDIAUK – Центральний державний історичний архів України, м. Київ (Centralne Państwowe Historyczne Archiwum Ukrainy w Kijowie / Central State Historical Archive of Ukraine in Kyiv)
- CDIAUL – Центральний державний історичний архів України, м. Львів (Centralne Państwowe Historyczne Archiwum Ukrainy we Lwowie / Central State Historical Archive of Ukraine in Lviv)
- JKM – Jego Królewska Mość
- KDKW – *Kodeks dyplomatyczny katedry i diecezji wileńskiej*, t. 1, wyd. J. Fijałek, W. Semkowicz, Kraków 1932–1948
- KVB – Kauno apskrities viešojo biblioteka (Biblioteka Publiczna w Kownie / Kaunas County Public Library)
- LMAVB – Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių biblioteka (Biblioteka im. Wróblewskich Litewskiej Akademii Nauk w Wilnie / The Wroblewski Library of the Lithuanian Academy of Sciences)
- LNB – Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka (Litewska Biblioteka Narodowa im. Marcina Mażwida / The Martynas Mažvydas National Library of Lithuania)

- LVIA – Lietuvos valstybės istorijos archyvas (Archiwum Historyczne Państwa Litewskiego w Wilnie / Lithuanian State Historical Archives)
- MK – Metryka Koronna
- ML – Metryka Litewska
- NGAB – Нацыянальны гістарычны архіў Беларусі (Narodowe Archiwum Historyczne Białorusi / National Historical Archives of Belarus)
- NGAB Grodno – Нацыянальны гістарычны архіў Беларусі, Гродно (Narodowe Archiwum Historyczne Białorusi w Grodnie / National Historical Archives of Belarus, Grodno)
- PAN BK – Polska Akademia Nauk Biblioteka Kórnicka (The Kornik Library of the Polish Academy of Sciences)
- PSB – *Polski słownik biograficzny*, t. 1–52, Kraków–Wrocław–Warszawa 1935–2019
- RGADA – Российский государственный архив древних актов (Rosyjskie Państwowe Archiwum Akt Dawnych w Moskwie / Russian State Archive of Ancient Documents, Moscow)
- RGIA – Российский государственный исторический архив, Санкт-Петербург (Rosyjskie Państwowe Archiwum Historyczne w Sankt Petersburgu / Russian State Historical Archive, Saint Petersburg)
- UW – Uniwersytet Warszawski
- VUB – Biblioteka Uniwersytetu Wileńskiego (Vilniaus Universiteto Biblioteka / Vilnius University Library)
- WKL – Wielkie Księstwo Litewskie (Grand Duchy of Lithuania; stosowany tylko w przypisach)